

วิเคราะห์ “พุทธธรรม ที่ปรากฏในผลงาน “ศิลปธรรม” ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ

AN ANALYSIS OF BUDDHAMMA IN THE SILPHADHARMA OF KAMIN

LERTCHAIPRASERT

จตุพร แก้วนิ่ม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

mr.ramdhama@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาภูมิหลังของคามิน เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจถึงตัวตนของเขาทั้งทางด้านศิลปะ และในทางพระพุทธศาสนา (2) เพื่อศึกษาวิธีการ(Technique) ในการสร้างสรรค์ศิลปธรรมของคามิน เพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ให้กับผู้ที่สัมผัสกับ ผลงานศิลปธรรม ของเขา (3) เพื่อวิเคราะห์ผลงาน ศิลปธรรม จำนวน 11 นิทรรศการ ทั้งในและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ศิลปธรรมแต่ละชิ้นงานว่า แนวคิดพุทธธรรมใดบ้างที่ปรากฏอยู่ภายในผลงานศิลปธรรมนั้น ๆ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ศิลปธรรมในแต่ละชิ้นงาน อีกทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมผลงานศิลปธรรม โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเช่น ศิลปินแห่งชาติ ประชาชนที่มีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับ อาจารย์และศิษย์สถาบันอุดมศึกษาสถาบันที่มีการเรียนการสอนศิลปะ มาเป็นข้อมูลประกอบในการวิจัยในครั้งนี้ จากการวิจัยทำให้ได้ทราบว่า ศิลปธรรม ของคามิน เลิศชัยประเสริฐนั้นเป็นสิ่งที่เรียบง่าย คนทั่วไปสามารถเข้าถึงหรือทำความเข้าใจพุทธธรรมได้ ผ่านศิลปธรรมของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ

คำสำคัญ: พุทธธรรม; ศิลปธรรม; คามิน เลิศชัยประเสริฐ

Abstract

This research has 3 objectives: 1) to study Kamin Lertchaiprasert's personal background to figure out how it influences his position/perspective on arts and Buddhism; 2) to study his techniques used for propagating the Buddhadhamma through the art; and 3) to decode the *Buddhadhamma* in each piece of his *Silpadhamma* works in 11 exhibitions held in Thailand and aboard. Apart from the analysis of his works. the study also includes the survey of audience's opinions and (in-depth) interviews with National Artists. well-known Buddhism scholars. art scholars and students. The result of the research shows that Kamin Lertchaiprasert's

Silpadhamma is found simple, accessible and comprehensible. General audience are able to understand Bhuddadharma through his *Silpadhamma* / art.

Keywords: Bhuddadharma. *Silpadhamma*. Kamin Lertchaiprasert

บทนำ

การเผยแผ่พุทธธรรมใน พระพุทธศาสนานั้นได้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง โดยการสอดแทรก เนื้อหาพุทธธรรมไว้ในเนื้อหา ของพุทธประวัติในแต่ละตอน หรือในบทสวดต่าง ๆ ที่พระสงฆ์ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนด้วยท่วงทำนองที่น่าฟัง เหมาะสมตามสถานที่นั้น ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความงามทั้งสิ้น เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาพระบาลีในบทสวด ก็ได้สอดแทรกพุทธธรรมไว้เพื่อเป็นการสั่งสอนพุทธศาสนิกชนให้เข้าใจถึงสังขาร เห็นได้ว่า พุทธศาสนานั้นได้ใช้วิธีการที่หลากหลาย สำหรับเผยแผ่พุทธธรรม มาเป็นเวลายาวนาน

ศิลปกรรม ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ ได้ทำให้คนในวงการศิลปะ หันมาสนใจถึงหลักพุทธธรรม ของพระพุทธศาสนา การที่ คามิน ได้นำเอาแนวคิดพุทธธรรมที่เขาเข้าใจ สร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบศิลปกรรม แล้วนำออกแสดงสู่สาธารณะ เพื่อเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมในพระพุทธศาสนาต่อไป

คำว่า สิบปะ ในภาษาบาลี ซึ่งในพุทธกาลนั้นสิบปะ นั้นมีความหมายที่กว้างขวางกว่าในปัจจุบันมาก คำว่า “สิบปะ” หรือ สิบป นั้นเป็นความหมายรวมๆ ถึงการทำกิจใด ๆ ก็ตามที่เป็นอาชีวะ เช่น พ่อค้า คาวุธช่าง เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำงานอย่างมีศิลปะ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539) ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (พ.ศ.240) เป็นยุคที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุดยุคหนึ่ง พระองค์ได้ทรงส่งพระธรรมทูตออกเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้า ออกเป็น 9 สาย ในครั้งนั้น ได้ให้พระสงฆ์เป็นผู้ไปเผยแผ่พุทธศาสนาให้เป็นที่แพร่หลาย จะเห็นได้ว่าพุทธศาสนาเมื่อไปอยู่ในที่ใดก็จะกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับสังคมที่เข้าไปอยู่ด้วย การที่พระธรรม ได้รับการยอมรับนับถือในสังคมอื่นที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการปรับรูปแบบในการเผยแผ่ตามความเหมาะสม เป็นเหตุให้พุทธศาสนาได้รับการเผยแผ่ไปทั่วโลก แสดงว่าพระธรรมนั้นมีความเป็นสากล อยู่เหนือสถานที่และเวลา พระธรรมสามารถนำทางให้กับผู้คน แม้ว่าจะต่างวัฒนธรรม ดังปรากฏในบทสรรเสริญพระธรรมคุณ ว่า “สวากขาโต ภกตวา ธมโม สนธิภูริโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปจจตต เวทิตัพโพ วิญญูหิติ” แปลว่า พระธรรมเป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เป็นธรรมที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตัวเอง เป็นธรรมที่ปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล เป็นธรรมที่ควร กล่าวกับผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว เป็นธรรมที่ผู้รู้ก็ได้เฉพาะตน (สำนักสวนโมกขพลารามไชยา. 2556) นั่นเป็นการเชื่อเชิญให้เข้ามาทดลองด้วยตนเอง ถ้าเห็นเหมาะสมถูกต้องแล้วก็พิจารณาปรับไปปฏิบัติ

ศิลปะ ในพระพุทธศาสนาที่รู้จักโดยทั่วไป คือ การนำเอางานศิลปะ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม มาใช้ในงานพุทธสถาปัตยกรรม ในการสร้างถาวรวัตถุ สร้างวัด เป็นต้น แต่ “ศิลปะธรรม” นั้น ใช้เป็นเครื่องมือในการบอกเล่าหลักธรรม เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่มีปัญญา สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ศิลปะธรรม เป็นอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงพุทธธรรมเข้ากับวิถีชีวิตอย่างกลมกลืน เพื่อถ่ายทอดหลักธรรมให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งได้ง่ายขึ้น ซึ่งพระพุทธศาสนา มีแก่นแท้อยู่ที่พระธรรมวินัยดังที่ก่อนพระพุทธองค์จะดับขันธปรินิพพาน ได้ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า “ถึงพระองค์จะสิ้นไปแล้ว สิ่งที่ยังอยู่แทนตัวของพระองค์ ก็คือ พระธรรม 84,000 พระธรรมขันธ์”

ศิลปะเป็นเรื่องของความงาม แต่อีกด้านหนึ่งศิลปะก็สามารถเป็นสื่อให้เราเข้าถึงความดีและความจริงได้ ทำให้เกิดความศรัทธาในสิ่งดีงาม หรือทำให้ใจเกิดความสงบ เราสามารถมองได้หลายแง่มุม “ศิลปะที่สืดยอดนั้น คือ ความงดงามที่กล่อมเกลาจิตให้สงบนิ่งและเย็น” หน้าที่อย่างหนึ่งของศิลปะ คือ การเปิดใจให้คนเห็นความจริงขั้นปรมาตม ไม่หลงติด อยู่กับสมมติ “อย่างไรก็ตาม ศิลปะมิได้น้อมนำจิตใจให้เข้าถึงความดีและความจริงโดยตรงผ่านการเสพเท่านั้น การสร้างสรรค์ศิลปะ ก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่นำพาผู้คนบรรลุถึงความดีและความจริงได้” (พระไพศาลวิสาโล. 2559)

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับศิลปะในทาง พระพุทธศาสนา ไว้ว่า “ยอดของศิลปะเป็นเรื่องของการดำรงชีวิต และจิตใจ ให้อยู่เหนือความทุกข์ นี่เป็นศิลปะสูงสุดในพระพุทธศาสนา เรียกว่า เป็นศิลปะของชาวพุทธในการที่ช่วยกันปลดปล่อยความทุกข์ในทางจิตใจหรือปัญหาสังคม ในปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นเรื่องทางวัตถุ การไม่ยึดติด กับตัวตน ไม่ติดอยู่กับวัด ศิลปะของชาวพุทธกลับกลายเป็นเรื่อง โบสถ์เจดีย์และพระพุทธรูปสวย” (พุทธทาส. 2559) คำกล่าวนี้นำให้เราเห็นถึงศิลปะที่ควรจะเป็นว่าต้องนำพาให้ชาวพุทธหลุดพ้นจากความทุกข์

จะเห็นได้ว่าพุทธธรรมของพระพุทธองค์ ถูกนำมาใช้ในความหมายของคำว่า ความดีงาม อันเป็นคุณลักษณะของศาสนธรรมด้วยและคำว่า “งาม” นั้น ตรงกับภาษาบาลีว่า กลยาณ ในบทที่ว่า อาทิกกลยาณ มชฌกกลยาณ ปริโยสานกลยาณ ซึ่งถูกนำมาเป็นไวพจน์ ของคำว่า “ดี” ด้วยคำ ทั้งสองจึงมักใช้คู่กันว่า “ดีงาม” ดังนั้น ความงามในพุทธธรรมจึงเป็นความงามที่ครอบคลุมถึงศาสนธรรมด้วย จะแยกความงามในพระพุทธศาสนาออกเป็น 2 หลักใหญ่ ๆ คือ ความงาม ของสิ่งที่เป็นนามธรรม (จิต) และความงามของสิ่งที่เป็นรูปธรรม (วัตถุ) (สมเกียรติ ตั้งนโม. 2533)

คามิน เลิศชัยประเสริฐ เริ่มสร้างสรรค์ผลงาน “ศิลปะธรรม” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เหตุที่ คามิน ได้สร้างสรรค์ผลงาน “ศิลปะธรรม” ขึ้นมาเพราะว่าท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แล้วเกิดความสงสัย สนใจ จึงได้ทำการทดสอบ โดยการใช้กระบวนการสร้างสรรค์ผ่านผลงานศิลปะ คามิน จึงเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปะธรรม (สัมภาษณ์ คามิน เลิศชัยประเสริฐ. 18 กันยายน 2559) โดยใช้กระบวนการ

เช่นเดียวกับการที่พระสงฆ์ปฏิบัติกรรมฐาน เป็นการทำอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ อย่างมีวินัย และใช้การปฏิบัติวิปัสสนาเป็นวิธีการในการทำความเข้าใจถึงสังขารที่เกิดขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพุทธธรรม ที่ปรากฏในผลงานศิลปะธรรมของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ ว่าเกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะธรรม ทั้งหลายเหล่านี้ ในมิติใดบ้าง ซึ่งจะทำให้ ได้รับรู้ อีกทั้งสามารถนำเอาประสบการณ์ทางศิลปะที่ คามิน ได้พบเจอ ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติ และผลงานศิลปะธรรม ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ
2. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการในการนำเสนอ ศิลปะธรรม ของ คามิน เลิศชัย ประเสริฐ
3. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏใน “ศิลปะธรรม” ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualities Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ศิลปินแห่งชาติ. อาจารย์สอนศิลปะในสถาบันอุดมศึกษา. นักศึกษาศิลปะ ในสถาบันอุดมศึกษา และ คามิน เลิศชัยประเสริฐ อีกทั้งค้นคว้าเอกสาร (Documentary Investigation) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ศึกษาข้อมูลเอกสารศิลปะธรรม ของคามิน เลิศชัยประเสริฐ ห้องสมุดของคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และในสื่ออื่น ๆ เช่น ในอินเทอร์เน็ต. สื่อบัตรนิทรรศการศิลปะ ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ

ศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับพุทธธรรมที่ คามิน นำมาเป็นแนวคิดในการสร้าง “ศิลปะธรรม” ในพระไตรปิฎก และในหนังสือธรรมมะ เพื่อเทียบเคียงพุทธธรรม กับ ศิลปะธรรม

สัมภาษณ์เชิงลึก ปรากฏทางศิลปะ. ปรากฏทางปรัชญา และศาสนา. อาจารย์และนักศึกษา ศิลปะในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 ท่าน

- เทพศิริ สุขโสภา (ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ปี พ.ศ.2560)

- ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ (นักปรัชญา. นักเขียน)

- ผศ.สุรสิทธิ์ เสาว์คง (อดีตอาจารย์คณะศิลปกรรม มจร.)

- อาจารย์. นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะในจังหวัดเชียงใหม่ คณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมจำนวน 11 ท่าน ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดนี้ เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมศิลปะ ถือได้ว่าเป็นกลุ่ม

คนเฉพาะที่มีความสนใจทั้งในแนวทางตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ว่ามีความเชื่อมโยงกัน อีกทั้งได้รับทราบความคิดของคนในสังคมศิลปะ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลงานศิลปกรรม ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องไปตามยุคสมัย

- สัมภาษณ์ คามิน เลิศชัยประเสริฐ
- นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่กำหนด
- สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ศิลปกรรมของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ ทำให้ได้ทราบว่าศิลปกรรมที่สร้างขึ้นเริ่มมีความชัดเจนขึ้นในช่วงที่ คามิน เลิศชัยประเสริฐ บวช (อุปสมบท) เพื่อทดแทนคุณมารดาตามประเพณีไทย เขาได้เรียนรู้และได้ทำความเข้าใจพระพุทธศาสนาในเรื่องราวของพุทธธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้เขาเห็นว่าพุทธธรรม เป็นแนวทางอันประเสริฐ สวยงาม ควรแก่การเผยแพร่แก่ผู้คนในวงกว้าง คำสอนพุทธธรรมนั้นเป็นไปเพื่อการพ้นทุกข์ คามิน จึงได้สร้างสรรค์ศิลปกรรมของเขาขึ้นเพื่อบอกเล่าเรื่องราวพุทธธรรมเหล่านั้นออกมาในรูปแบบศิลปกรรมที่เขาถนัด ในการบวชครั้งนั้น คามิน ได้ฝึกฝนปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งมีผลต่อความคิด และ จริยวัตร ของเขาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานศิลปกรรม ของคามินเป็นจำนวนมากที่เขาได้จัดแสดงทั้งใน และต่างประเทศ เขาได้ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ผ่านผลงานศิลปกรรมที่เขาได้สร้างขึ้น ซึ่งผลงานศิลปกรรมทั้งหลายได้นำเอาหลักพุทธธรรมสอดแทรกผสมผสานจนเป็นเนื้อเดียวกันกับผลงาน

เมื่อศึกษาเทคนิค วิธีการในการสร้างสรรค์ และนำเสนอ ศิลปกรรม ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ พบว่าเขาใช้เทคนิคคือทั้งวิธีการที่หลากหลาย แตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของคามิน ว่าแต่ละครั้งที่เขาสร้างศิลปกรรมนั้นต้องการที่จะแสดงออกถึงแนวคิดพุทธธรรมในเรื่องใด ศิลปกรรมของคามิน มีความหลากหลายพุทธธรรม (ธรรมะ) สอดแทรกอยู่ใน ผลงานศิลปกรรมในแต่ละชิ้นงาน ผู้ชม จะเป็นผู้ทำความเข้าใจ หรือตีความผลงานศิลปกรรม ตามพื้นฐานความคิดของแต่ละบุคคล โดย คามิน กล่าวว่า “ขึ้นอยู่กับพื้นฐานจิตของผู้เข้าชมงานศิลปกรรมนั้น ๆ ว่าจะตีความอย่างไร ถือว่าเป็น “ปัจเจก” ความเป็นส่วนตัวในการตีความ ซึ่งตัวเขาทำหน้าที่ถ่ายทอดพุทธธรรม ออกมาโดยผ่านทัศนะของเขาแล้ว” ส่วนการทำความเข้าใจหรือการตีความนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ชมผลงาน

วิเคราะห์พุทธธรรมที่ปรากฏใน “ศิลปกรรม” ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ โดยได้รวบรวมข้อมูลในแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายดังนี้ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปี 2560 เทพศิริ สุขโสภา ดร. ประมวล เพ็งจันทร์ ผศ. สุรสิทธิ์ เสาวคง อาจารย์ และ นิสิต คณะจิตรศิลป์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 4 ท่าน อาจารย์ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา จำนวน 4 ท่าน

พบว่าด้วยรูปแบบการนำเสนอพุทธธรรม ผ่านผลงาน “ศิลปกรรม” ของ คามินั้น ทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความสนใจใน พระพุทธศาสนา มีความสนใจพุทธธรรมในพระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะเห็นว่า พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ใช้เหตุผลในการ คิด. วิเคราะห์. แยกแยะ การที่ได้เห็น “ศิลปกรรม” ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ ที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอที่น่าสนใจ ได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลจำนวน 10 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะดังต่อไปนี้ ศิลปิน. อาจารย์สอนศิลปะ. นักศึกษาที่กำลังศึกษาศิลปะ จากการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับ ศิลปกรรม ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ศิลปินแห่งชาติ เทพศิริ สุขโสภา ได้แนะนำวิธีการในการ ชมผลงานศิลปกรรม ว่าการชม “ศิลปกรรม” ที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า อันดับแรกต้องดูที่ผลงานถึงการใช้ทัศนธาตุ(เส้น.สี.น้ำหนัก.รูปทรง.) ในทางศิลปะว่า ใช้ได้อย่างสมบูรณ์หรือไม่อย่างไร อีกทั้งศิลปกรรมนั้น ๆ ได้ทำให้ผู้ชม เข้าไปสัมผัส หรือทำความเข้าใจถึงพุทธธรรมหรือไม่อย่างไร ที่สำคัญที่สุด นั่นคือ ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมนั้น ใช้ชีวิตของตนเหมือนกับศิลปกรรม ที่แสดงหรือไม่อย่างไร นี่ต่างหากที่เป็นคุณค่า ความงามที่ศิลปกรรม ควรจะเป็น สำหรับผลงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้น

ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน “ศิลปกรรม” ของคามิน ว่าหากเริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบแล้ว ก็นำไปสู่ความสำเร็จ และความสวยงาม ด้วยสาระแห่งศิลปกรรมนั้น คือกรรมหรือการกระทำที่ดำเนินไปเพื่อธรรมะ คือต้องมีความงดงามทั้งในเบื้องต้น(ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์) งดงามในขั้นกลาง(ในขณะที่สร้างสรรค์ศิลปกรรม) และท้ายสุดก็ยังคงงามในขั้นปลาย ท้ายสุดจะต้องฝากความสวยงามทางธรรมให้กับคนที่ได้สัมผัสศิลปกรรมนั้น ๆ ความงดงามทางความคิดที่เกิดขึ้นภายหลังจากการสัมผัสกับศิลปกรรม ที่คามินได้สร้างขึ้นนั้น ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของ “ศิลปกรรม” อย่างสมบูรณ์

ผศ. สุรสิทธิ์ เสาวคง ได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนอ อีกทั้งรูปแบบของผลงาน ที่นำเอาผู้ชมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงานด้วย อีกทั้งการเลือกใช้วัสดุของคามิน จะเลือกใช้วัสดุรอบตัวธรรมดา ปรับเปลี่ยนคุณค่าให้วัสดุที่เขาเลือกใช้ บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้อย่างแยบคาย ศิลปกรรมถือได้ว่าเป็นผลงานที่บอกเล่าพุทธธรรม สู่สังคมในรูปแบบร่วมสมัย น่าสนใจ

คนรุ่นใหม่ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ “ศิลปกรรม” ของ คามิน ว่าเป็นการปรับตัวของพุทธศิลป์ ที่น่าสนใจ พระพุทธศาสนาได้นำเอาศิลปะมาใช้ในการถ่ายทอดพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยรูปแบบของศิลปะ ในนามของศิลปกรรม คนทั่วไปที่ไม่สนใจในเรื่องศาสนาพุทธก็ได้เห็นและเกิดความสนใจใคร่รู้ นั่นเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอีกวิธีการหนึ่ง และเมื่อคนที่ได้สัมผัสกับศิลปกรรม แล้วได้นำความคิดพุทธธรรมที่ได้มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ถือได้ว่าศิลปกรรมนั้นทำให้คนเข้าถึงพุทธธรรม

เพื่อความพันทุข์ จากที่คนรุ่นใหม่มีความคิดว่า พระพุทธศาสนานั้นอยู่ในวัด หรือ พระพุทธศาสนานั้น เป็นเพียงแค่พิธีกรรมของคนแก่ ที่ทำสืบทอดกันมา เป็นเพียงแค่รูปแบบพิธีกรรมเท่านั้น แต่ศิลปธรรมนั้นเมื่อได้รับชมแล้ว ทำให้ได้รับรู้ถึงพุทธธรรม ในพระพุทธศาสนา อีกทั้งสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เห็นได้ว่าผลงานศิลปธรรมของคามิน เลิศชัยประเสริฐนั้น รูปแบบในการสร้างสรรค์จะเน้นหนักไปทางพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งสะท้อนความเป็นธรรมชาติ สะท้อนตามความเป็นจริง (ยถาภูตญาณ) คือ รู้ตามความเป็นจริง มองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ไม่คิดปรุงแต่ง ดังนั้น ศิลปธรรม ของคามิน ยังสะท้อนสัจธรรม (ความจริง) มากกว่าที่จะนำเสนอ จริยธรรม(ความดี) แต่ท้ายที่สุดศิลปธรรม ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ ได้สะท้อน อนัตตา ความไม่มีตัวตนได้จากผลงานของคามิน ไม่ได้ยึดติดกับเทคนิค วิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อเป็นการสร้างตัวตน ให้เด่นชัดไปกว่าพุทธธรรมในผลงานศิลปะธรรมที่นำเสนอ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลงาน “ศิลปธรรม” ของ คามิน เลิศชัยประเสริฐ จะเห็นได้ว่าคามิน ได้นำเอาพุทธธรรม มาใช้เป็นแนวความคิดสำหรับสร้างสรรค์ผลงานศิลปธรรม ถือได้ว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอีกรูปแบบหนึ่ง มีผลงาน ศิลปธรรม ของ คามิน และของศิลปินอื่น ๆ อีกมากมายที่นำเสนอ พุทธธรรม ผ่านวิธีการที่หลากหลาย “ศิลปธรรม” ของคามิน เป็นเพียงรูปแบบหนึ่ง เพื่อจะนำเอาพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา เผยแผ่ให้กับคน ที่ไม่รู้จักพุทธธรรม ในพระพุทธศาสนา ให้ได้รับรู้ รับทราบ ถึงหลักการ หรือวิธีการในการดับทุกข์ ตามวิถีทาง แห่งพระพุทธศาสนาต่อไป

References

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักสวนโมกขพลารามไชยา. (2556). ทำวัตรสวดมนต์แปล ฉบับสวนโมกข์. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.).
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2558). ศิลปะสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (2533). “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดสุนทรียศาสตร์ในพุทธศาสนากับปรัชญาของเพลโต”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัมภาษณ์ คามิน เลิศชัยประเสริฐ. (18 กันยายน 2559).
- พระไพศาลวิสาโล. (2559). “ศิลปะกับพุทธศาสนา”. โพสต์ทูเดย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.visalo.org/article/PosttoDay255308.html>
- พุทธทาส. (2559). วิธีเข้าสู่ศิลปะแบบพุทธ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.youtube.com>.